

**VERİMLİLİĞİ ARTIRMAYI
AMAÇLAYAN İŞLETME
ŞEKİLLERİ**

1- İKİ KESİMLİ KORU İŞLETMESİ

2- İHTİYAT İŞLETMESİ

İKİ KESİMLİ KORU İŞLETMESİ

- Gençleştirme şekli değildir. Faydalanma ve verimliliği artırma işletmesidir.
- Gençleştirme çağına gelmemiş, idare süresinin yarısında, fakat farklı nedenlerle kapalılığı 0,3-0,5 civarına düşmüş, özellikle Batı ve Orta Karadeniz Bölgemizdeki sarıçam ve karaçam; Doğu Karadeniz Bölgemizdeki sarıçam meşcerelerinde uygulama olanağı vardır.
- Ege ve Akdeniz Bölgelerimizde, iyi bonitetlerde ve yıllık toplam yağışın yeterli (700-800 mm), ekstrem iklim koşullarından uzak yetiştirme ortamlarında, karaçam ve Toros sediri meşcerelerinde de kullanım imkânları araştırılmalıdır.
- Türkiye'de henüz uygulanmamaktadır.

- **Amacımız, mevcut atıl kapasiteyi harekete geçirip, doğaya aykırı olmayan silvikültürel uygulamalarla verimliliği artırmak olduğuna göre,**
- **Sadece odun ham maddesi üretimi seçenekleri üzerinde durmak yanlış olur.**
- **Bu bağlamda, uygun yerlerde orman tali ürünlerinin yetiştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmalıdır.**
- **Öyle ki, ekonomik analizler olumlu çıktığında, yaban hayatı amenajmanı kapsamında yeni seçenekler gündeme gelebilir.**

- Böyle bir durumda, **ekosistemi kirletmemek koşuluyla**, uygun çalı ve ağaççıkların, hatta otsu taksonların da plântasyonu gerekir.
- Bu tip bir uygulama, yapısal olarak zengin karışık bir meşcere kuruluşunu mümkün kılacağından, meşcere sağlığı bakımından da çok yönlü yararlar sağlayacaktır.
- Bunu plânlamak “**yaban hayatı uzmanı**”nın, böyle bir meşcereyi kurmak ise, “**silvikültürcü**”nün görevidir.

Uygulama Koşulları

- Meşcere yaklaşık olarak idare süresinin yarısında olmalıdır.
- Kapalılık 0,3-0,5 arasında değişmelidir.
- Meşcere üst tabakasında, yeterli sayıda (80-120 Adet/ha) **kaliteli ve sağlıklı** birey bulunmalıdır.
- Fırtına tehlikesi minimum düzeyde olmalıdır.
- Yağış yeterli (en az 700-800 mm/yıl) olmalıdır.
- Bonitet yüksek olmalı,
- Mevcut ağaçların sahadan yeterince faydalanamadıkları; getirilecek ikinci tabakanın da mevcut ağaçların gelişimini olumsuz yönde etkilemeyecekleri kesinlikle belirlenmelidir.

Tesis Tekniđi

■ İki kesimli koru işletmesi iki şekilde tesis edilebilir:

■ Direkt Tesis

- ➔ Üst meşcere kapalılığı mümkün olduğunca homojen bir şekle getirilerek, mümkün olan yerlerde 0,3-0,5 civarında kurulur.
- ➔ Alt tabakaya gölge (gök nar ve kayın) ve yarı-gölge (ladin) ağaç türlerinin, kaliteli fidanları dikilir.
- ➔ Kapalılığın 0,5 civarında olduğu kısımlara gölge ağaçlarını (bilhassa göknarları); kapalılığın 0,5'in altına düştüğü yerlere de ladin dikmek doğru olur.

- İkinci tabakayı oluşturacak türler yaklaşık 40-50 yaşında kesileceğinden, odunu bu yaşlarda değerlendirilebilecek türlerin seçimi zorunludur.
- Bu nedenle, yapraklı türler pek tercih edilmez.
- Ancak, iki kesimli koru işletmesinde, ikinci tabakayı sadece odun üretecek bir tabaka olarak görmemek; örneğin bal üretiminde de değerlendirile-bileceği düşünülüp, bu tabakayı yalancı akasya, iğde, kestane, ıhlamur gibi nektar verimi yüksek türlerle kurmak da yararlı olabilir.
- Yalancı akasyanın verimliliğe olumlu katkısı da, düşük bonitet sarıçam sahalarında, Rusya'da kurulan tesislerde kanıtlanmıştır.

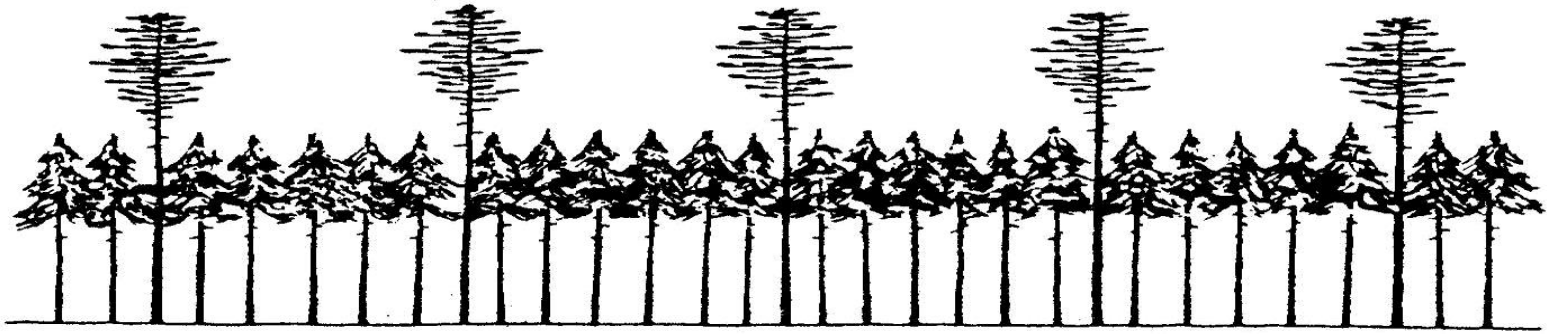

- ➔ Bu bağlamda, Almanya'da düşük bonitet Avrupa ladini ormanlarında, verimliliği artırmak için kullanıldığı gibi, kızılğaçtan da faydalanılabilir.
- ➔ Hem yalancı akasya hem de kızılğaç, hızlı gelişimleriyle 40-50 yaşlarına ulaştıklarında yapacak odun teminine de katkıda bulunacaklardır.
- ➔ Dikim, arazi hazırlama ve toprak işleme çalışmalarının ardından uygun zamanda ve uygun dikim yöntemiyle; fakat, **siper altı dikimin aksine, sık olmayacak şekilde yapılır.**
- ➔ Alt tabakanın üst tabaka ile rekabet içinde olmasına, üst tabakadaki ağaçların gelişimini engellemesine kesinlikle müsaade edilmez.

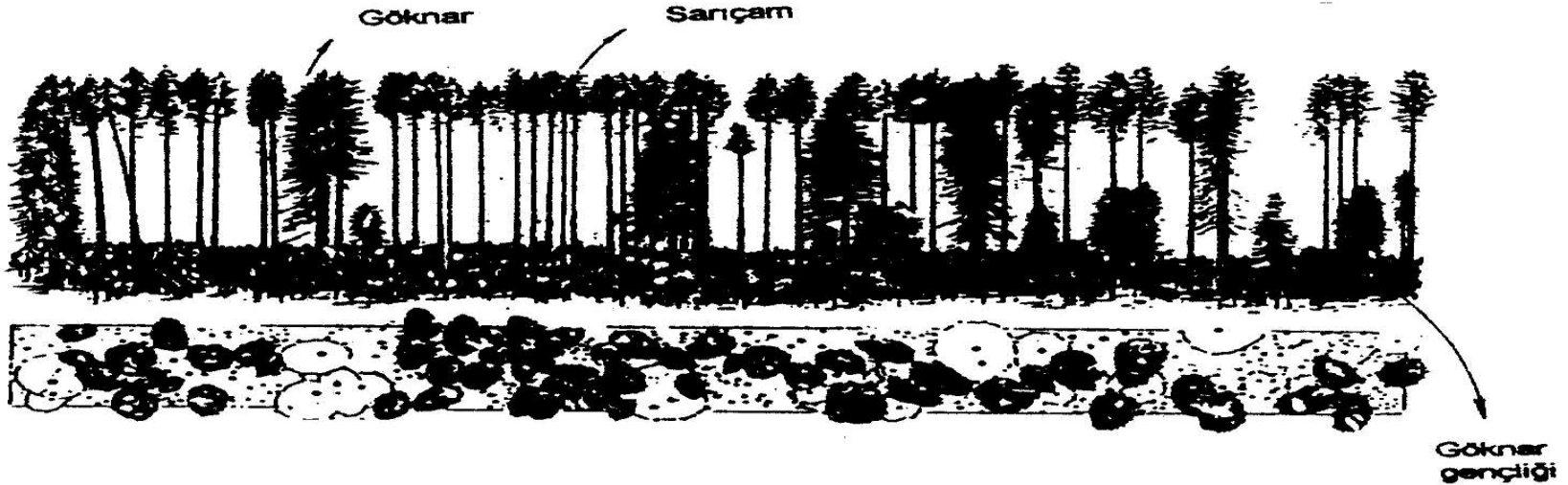
■ Çevirme

- ➔ Karadeniz Bölgemizde, kapalılığı 0,5 ve altına düşmüş sarıçam ve karaçam meşcerelerinin altında, göknar ve kayınlardan ibaret bu tip yapılar sıkça karşımıza çıkar.
- ➔ Ara ve alt tabakada, ikinci tabakanın tesisi için uygun miktar ve özelliklerde genç bir toplumun bulunduğu meşcerelerde rahatlıkla uygulanan bir yöntemdir.
- ➔ “Çevirme” kapsamında öncelikle, üst meşceredeki kaliteli bireyler işaretlenir, hastalıklı ve niteliksizler kesilip meşcere dışına çıkarılır.
- ➔ Böylece, olabildiğince homojen bir kapalılık tesis edilir.

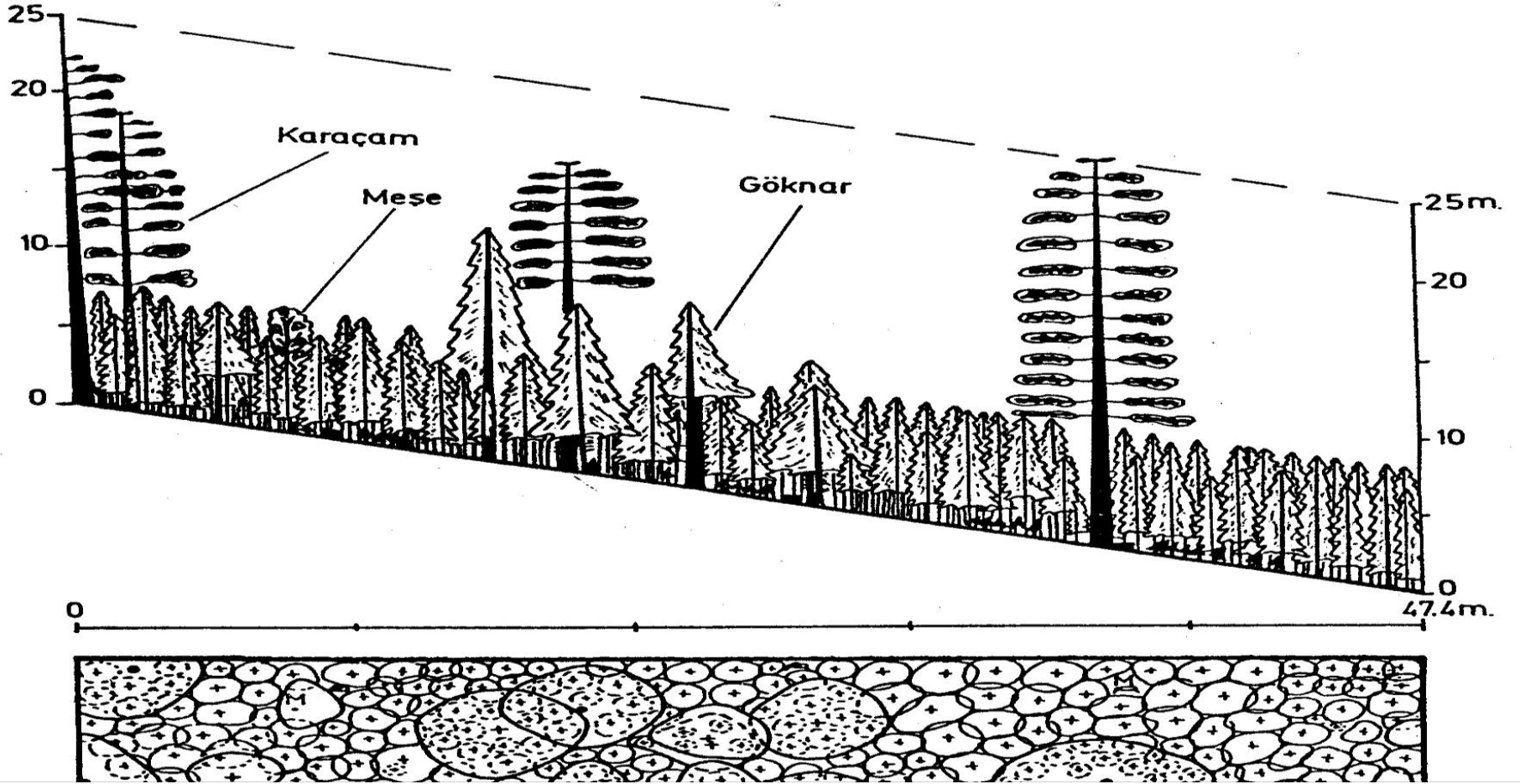
- ➡ Ardından, benzer çalışma ara ve alt tabakadaki bireylerde tekrarlanır. Yani, ayıklama ve aralama kesimleri yapılır.
- ➡ Ara ve alt tabakada yeterince birey yoksa veya büyük boşluklar varsa, buralar hızlı gelişen göknar, Avrupa ladini, duglas, Sitka ladini, yalancı servi gibi azman yapmayan türlerin kaliteli fidanları ile tamamlanır.
- ➡ Böylece, üst meşcereyi oluşturan ışık ağaçları, **“ışıklandırma artımı”** yapıp kalın gövdeler oluştururken, ara ve alt tabakadaki gölge ağaçları da piyasanın çok ihtiyaç duyduğu ince çaplı odun açığını azaltmış olur.

Direkt tesis yöntemiyle kurulmuş,iki kesimli koru ormanı (Ata 1995'den).

Çevirme yapılabilecek 90 yaşında kaliteli sarıçam + göknar karışık meşceresi. Bolu-Aladağ, 1500 m (Pamay 1962'den).

Çevirme yapılabilecek örnek bir Anadolu karaçamı + Toros göknarı meşceresi. Antalya - Akseki - İbradı, Kavanozdağı - Gölcükboğazi Mevkii, Kuzey baki, 1100 m (Bozkuş 1987'den).

Gençleştirme

- Üst tabakadaki ağaçlar idare sürelerini doldurduğunda, mevcut yeni koşullara göre amaç tespitine gidilir.
- İki seçenek:
  - ➔ **Meşcereyi yaşlandırmak**
  - ➔ **Meşcereyi gençleştirmek**

Gençleştirme

Meşcereyi yaşlandırmak:

- Kalın çaplı odun elde etmek amacıyla uygulanır.
- Birinci tabaka ile birlikte ikinci tabakada yaşlanır.
- Böylece, bu tabakadaki ağaçlarda bol tohum yılı oluşabilecek yaşlara gelir.
- Dolayısıyla, yaşlandırılan iki kesimli koru işletmesi meşcereleri, AGİ ile gençleştirilebilir.

Meşcereyi gençleştirmek:

- Yaşlanmaya bırakılmayan meşcereler gençleştirmeye alınır.
- Bunun için, önce, kurulacak yeni meşcerenin saf mı, karışık mı olacağına karar verilir.

Üst tabakayı esas alıp saf meşcere kurmak:

- BASİ uygulanır.
- TK ile kurulacak kapalılığın tesisinde, ikinci tabakadaki ağaçların siperinden de yararlanır.
- İhtiyaç halinde, tohum takviyesinde de bulunulur.

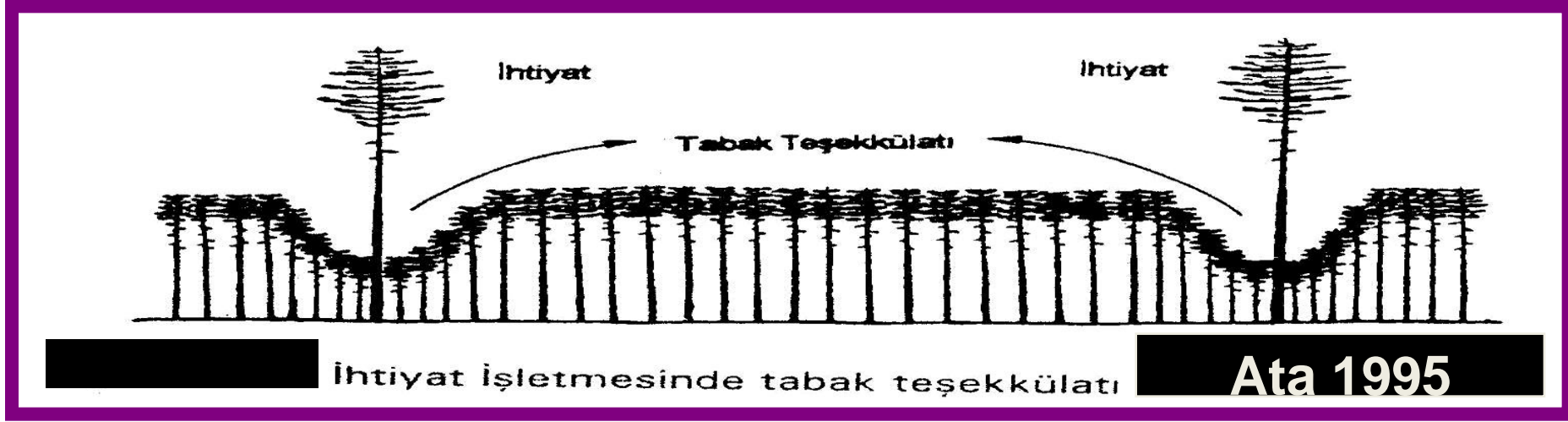

İki tabakayı da değerlendirip karışık meşcere kurmak:

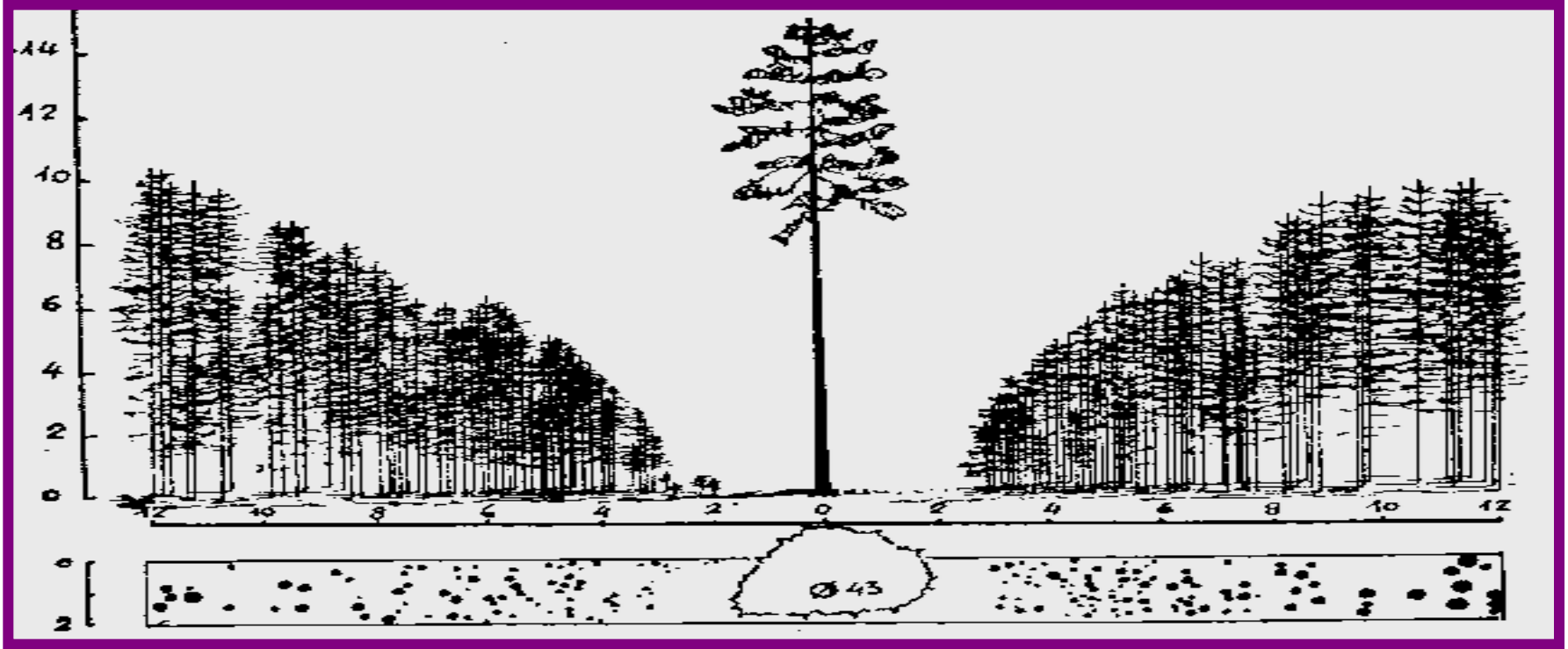
- Bunun için, saf meşcerelerin karışık meşcerelere dönüştürülmesinde kullanılan temel vaziyetlerden faydalanılır.
- İkinci tabakadaki türler henüz bol tohum yılı yaşayabilecek yaşlarda olmadığından,
  - ✦ Yapay + doğal gençleştirme ($GSV_{dikim} + BASV$) veya
  - ✦ Yapay gençleştirme ($GSV_{dikim} + BATV$) yapılır.
  - ✦ GSV kurulurken, kapalılık derecesi ladin ve duglas türlerinde 0,4'den, göknar taksonlarında 0,6'dan fazla olmamalıdır.

İHTİYAT İŞLETMESİ

- Gençleştirme şekli değildir. Kalın çaplı, özellikle kaplamalık yapacak odun üretme yöntemidir.
- Orman peyzajı düzenleme çalışmaları kapsamında da “ihtiyat” bırakılabilir.
- Hatta, genetik-ıslah çalışmaları için gen kaynağı olarak da “ihtiyat” bırakılmaktadır.
- “İhtiyatlar”, sonradan yaptıkları tohumlama ile, doğal gençleştirme çalışmalarına da dolaylı katkıda bulunur.
- Boşaltma veya tıraşlama kesim sırasında gençleştirme alanında az sayıda (8-15 adet/ha) bırakılan,
- en az bir idare süresi kadar daha sahada kalan, tepe ve gövde formu mükemmel, sağlıklı ağaçlara “ihtiyat” denir.

- Taşıma-sürütme zararlarını en aza indirmek için ihtiyatlar, yola yakın, hatta yol kenarlarında bırakılır.
- Peyzaj düzenleme çalışmalarında ise, ufuk çizgisinde bırakılmaları önerilir.
- Çok sayıda ihtiyat bırakmak, gelişmekte olan genç jenerasyonda, “tabak oluşumu”na neden olur. Bu nedenle tavsiye edilmez.

Yaşlı bir sarıçam altında, yaşları ortalama 20-30 arasında değişen bireylerin oluşturduğu **"tabak teşekkülü"**. Göle Sarıçam Meşcereleri (Pamay 1962'den).

İhtiyat olarak bırakılacak ağaçlarda şu özellikler aranır:

- **Uzun ömürlü ve uzun boylu olmalıdır.**
- **Yaşlanınca içi çürümemelidir.**
- **Fırtına zararlarına karşı dayanıklı bir gövdeye, tepeye ve kök sistemine (kazık köklü) sahip olmalıdır.**
- **Kabuk yanığına karşı dayanıklı (kalın kabuklu) olmalıdır.**
- **Tepesini genişleterek fazla siper yapmamalıdır.**
- **Tek ana gövdeye sahip olmalı, çatal olmamalıdır.**

- Galip veya müşterek galip ağaçlardan seçilmelidir.
- 10°'den daha fazla dikey eğriliği olmayan ağaçlar olmalıdır.
- %15'den daha fazla çürüklüğü, eğriliği ve atılacak kısmı olmamalıdır.
- Tepe tacının üst kısmında ölmüş veya ölmek üzere olan büyük dalları olmamalıdır.
- Herhangi bir zararlıdan etkilenmemiş ve özellikle çap artımından düşmemiş olmalıdır.
- Su sürgünü oluşturmaması tercih edilir veya böyle bir özelliği varsa tedbir alınır.

■ İhtiyat olarak bırakılacak ağaçlar Őu tűrlerden seçilir:

➔ Sarıçam

➔ Karaçam

➔ Talep olduğunda kızılçam

➔ Toros sediri

➔ Yapacak odun verimi yűksek meŐe taksonları

■ Őu tűrlerden ihtiyat aėacı bırakılmaz:

➔ Sıė kűklű olduėu için Doėu ladini

➔ Kabuk yanığına maruz kaldığından Doğu kayını

➔ YaŐlanınca içi űrűdűėűnden gűknar taksonları

■ **Bırakma şekline göre ihtiyatlar
ikiye ayrılır:**

➡ **Münferit ihtiyatlar**

➡ **Grup ihtiyatları**

■ **Münferit ihtiyatlar:**

- **Gençleştirme alanında tek tek bırakılmış ihtiyatlardır.**
- **Çam türlerimizde ve Toros sedirinde münferit ihtiyat bırakılır.**

■ **Grup ihtiyatları:**

- **Gruplar halinde bırakılan ihtiyatlardır.**
- **Su sürgünü oluşumunu önlemek için, meşede grup ihtiyatları bırakılmalıdır.**
- **Su sürgünü oluşumu önlenemeyen grup kenarındaki meşeler, gençlik boylanıp ihtiyatların gövdesini sarabilecek boylara eriştiğinde kesilir.**

- Kayında, kabuk yanığına önlemek için grup ihtiyatları bırakılabilir.
- Fakat önerilmez.
- İhtiyat bırakma yerine, “**kıymet artımına ağaç bırakma**” kayın için daha uygundur.